Záchranář/záchranářka horské služby (kód: 65-017-M)

Autorizující orgán: Ministerstvo pro místní rozvoj
Skupina oborů: Gastronomie, hotelnictví a turismus (kód: 65)
Týká se povolání: Člen horské služby
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 4

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Prokázání fyzické zdatnosti v letním období	3
Horolezectví v letním období	4
Provádění techniky záchranných prací v letním období	4
Poskytování zdravotní pomoci v letním období	5
Orientace v organizaci horské služby	4
Organizování záchranných prací	4
Orientace v topografii	4
Prokázání fyzické zdatnosti v zimním období	3
Horolezectví v zimním období	4
Provádění techniky záchranných prací v zimním období	4
Poskytování zdravotní pomoci v zimním období	5
Orientace v meteorologii	4
Lyžování	3
Záchranné práce v lavinách	4
Uplatňování profesního jednání a komunikace	4

Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022

Kritéria a způsoby hodnocení

Prokázání fyzické zdatnosti v letním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Uběhnout trať minimálně 10 000 m dlouhou s převýšením minimálně 300 m v časovém limitu stanoveným metodickým pokynem Horské služby	Praktické předvedení

Je třeba splnit toto kritérium.

Horolezectví v letním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Orientovat se v horolezeckém materiálu a jeho vlastnostech, druzích, certifikacích a jeho správném použití (lana, jisticí pomůcky, blokanty, úvazky, atd.)	Ústní ověření
b) Vysvětlit pádový faktor, včetně vzorce	Ústní ověření
c) Pracovat s lanem – transport, balení, uzlová technika (kotvicí, spojovací, prusíkovací a manipulační uzly)	Praktické předvedení
d) Předvést zakládání postupového jištění a vytváření jistícího stanoviště ve skalním terénu	Praktické předvedení
e) Předvést správné způsoby jištění prvolezce, druholezce (zachycení pádu, dynamické jištění)	Praktické předvedení
f) Předvést způsoby bezpečného slanění s různými slaňovacími pomůckami (slaňovací osma, „kyblík“ atd.)	Praktické předvedení
g) Předvést výstup po laně za pomocí prusíků a blokantů do výšky minimálně 8 m	Praktické předvedení
h) Absolvovat bezpečně a jistě jako druholezec cestu IV. stupně obtížnosti UIAA (Mezinárodní horolezecká federace)	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Provádění techniky záchranných prací v letním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Zvolit vhodnou techniku a prostředky pro danou záchrannou akci	Praktické předvedení
b) Vybudovat jistící stanoviště – pavouk a jeho varianty	Praktické předvedení
c) Spouštět a vytahovat zraněného pomocí lanové techniky – půllodní uzel, kladkostroj atd.	Praktické předvedení
d) Vybrat vhodné místo pro přistání vrtulníku, popsat a předvést způsob navigace vrtulníku na přistání na základě znalosti základních povelových signálů	Praktické předvedení a ústní ověření
e) Ovládat transportní prostředky – nosítka, rakouský vozík	Praktické předvedení
f) Rozlišit standardní a nestandardní chování a situace zachraňovaných subjektů a objektů a vyvodit z nich závěry a návrhy	Praktické předvedení
g) Vysvětlit zásady bezpečnosti práce ve výšce a nad volnou hloubkou	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Poskytování zdravotní pomoci v letním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat orgánové soustavy člověka, jednotlivé orgány a jejich funkci	Ústní ověření
b) Předvést a popsat celkové vyšetření a monitorování základních životních funkcí (včetně použití přístrojové techniky - pulsní oxymetr, tonometr, glukometr)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Popsat fixační a obvazovou techniku, předvést ošetření ran a krvácení	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Předvést a popsat první pomoc u šokových stavů a bezvědomí, u náhlých stavů interních, chirurgických, neurologických, u náhlých stavů v gynekologii a porodnictví	Praktické předvedení a ústní ověření
e) Provést a popsat základní kardiopulmonální resuscitaci podle stávajících doporučení resuscitační rady, včetně použití automatizovaného externího defibrilátoru, oxygenoterapie, zajištění dýchacích cest	Praktické předvedení a ústní ověření
f) Předvést a popsat poskytnutí první pomoci u traumat (hlava)	Praktické předvedení a ústní ověření
g) Předvést a popsat první pomoc u náhlých stavů z fyzikálních a jiných příčin (vis na laně, uštknutí hadem, bodnutí hmyzem, termická poranění – popáleniny, úžeh, úpal, úraz elektrickým proudem, zásah bleskem)	Praktické předvedení a ústní ověření
h) Vysvětlit zásady hygieny a epidemiologie při poskytování první pomoci	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v organizaci horské služby

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Orientovat se v historii horské služby v ČR	Ústní ověření
b) Vysvětlit základní dokumenty Horské služby ČR – statut a stanovy, popsat orgány Horské služby ČR	Ústní ověření
c) Charakterizovat organizaci horské služby v ČR	Ústní ověření
d) Aplikovat právní předpisy při práci horské služby, definovat právní odpovědnost záchranáře	Praktické předvedení a ústní ověření
e) Definovat povinnosti a práva záchranáře horské služby	Ústní ověření
f) Pracovat s elektronickou knihou služeb (např. zadávání služeb, úrazů, počasí,...)	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizování záchranných prací

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat druhy záchranných akcí, volit možné pracovní postupy	Praktické předvedení a ústní ověření
b) Stanovit postup při záchranné akci	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Popsat vazby na složky integrovaného záchranného systému při záchranné akci	Ústní ověření
d) Popsat osvětlovací a signalizační techniku horské služby	Ústní ověření
e) Vysvětlit a popsat základní pojmy o radiovém spojení v horské službě – druhy stanic, radiokomunikační řád, pravidla komunikace	Ústní ověření
f) Analyzovat systémy, jevy a procesy záchranných akcí	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v topografii

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat a vysvětlit základní topografické pojmy	Ústní ověření
b) Číst v mapách (orientace, mapy, legenda, měřítko, souřadnicový systém)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Orientovat se v terénu, předvést znalost místopisu oblasti	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Orientovat mapu a stanovit azimut na mapě a z mapy pomocí buzoly	Praktické předvedení
e) Stanovit azimut v terénu a jít podle azimutu	Praktické předvedení
f) Určit svoji polohu v terénu podle mapy, terénních tvarů a předmětů	Praktické předvedení
g) Stanovit zeměpisné i kilometrové souřadnice známého bodu na mapě	Praktické předvedení
h) Stanovit bod na mapě prostřednictvím známých zeměpisných i kilometrových souřadnic	Praktické předvedení
i) Určit nadmořskou výšku bodů v mapách	Praktické předvedení
j) Určit vzdálenosti terénních a místopisných bodů	Praktické předvedení
k) Určit světové strany pomocí technických pomůcek i bez pomůcek	Praktické předvedení a ústní ověření
l) Určit polohu pomocí satelitního navigačního systému	Praktické předvedení
m) Pracovat s elektronickými mapovými aplikacemi	Praktické předvedení
n) Pracovat s aplikacemi horské služby u nás	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Prokázání fyzické zdatnosti v zimním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Absolvovat etapu minimálně 6000 m na skialpinistických lyžích s minimálním převýšením 450 m v časovém limitu stanoveným metodickým pokynem Horské služby ČR	Praktické předvedení

Je třeba splnit uvedené kritérium.

Horolezectví v zimním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Orientovat se v materiálu pro zimní horolezectví (lana, cepíny, stoupací železa atd.), jeho vlastnostech, druzích, certifikacích a jeho správném použití	Ústní ověření
b) Vysvětlit rázovou sílu a tzv. kladkový efekt	Ústní ověření
c) Předvést práci s lanem – transport, balení, uzlová technika (kotvicí, spojovací, prusíkovací a manipulační uzly)	Praktické předvedení
d) Předvést vytváření postupového jištění a jistícího stanoviště v zimních podmínkách (sněhový svah, led)	Praktické předvedení
e) Předvést správné způsoby jištění na sněhu a ledu	Praktické předvedení
f) Bezpečně a jistě se pohybovat v exponovaném terénu se stoupacími železy a cepínem (svah o sklonu min. 45°)	Praktické předvedení
g) Předvést brzdění cepínem	Praktické předvedení
h) Absolvovat jako druholezec lezení v ledu za pomoci stoupacích železa cepínů	Praktické předvedení
i) Vysvětlit způsoby pohybu po ledovci a záchranu z trhliny	Ústní ověření
j) Vysvětlit pravidla bezpečnosti práce ve výšce a nad volnou hloubkou	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Provádění techniky záchranných prací v zimním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Zvolit vhodnou techniku a prostředky pro danou záchrannou akci	Praktické předvedení
b) Vybudovat jistící stanoviště – pavouk a jeho varianty	Praktické provedení
c) Předvést spouštění a vytahování zraněného pomocí lanové techniky – půllodní uzel, pákování, kladkostroj atd.	Praktické předvedení
d) Ovládat transportní prostředky – kanadské sáně, akia člun, nosítka	Praktické předvedení
e) Stanovit postup při záchranné akci	Praktické předvedení a ústní ověření
f) Rozlišit standardní a nestandardní chování a situace zachraňovaných subjektů a objektů a vyvozovat z nich závěry a návrhy	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Poskytování zdravotní pomoci v zimním období

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Předvést a popsat zajištění bezpečnosti na místě nehody	Praktické předvedení a ústní ověření
b) Provést přivolání odborné pomoci	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Předvést a popsat vyproštění, polohování a transport zraněného	Praktické předvedení a ústní ověření
d) Předvést a popsat první pomoc u traumat (končetiny, hrudník, břicho, páteř, polytrauma)	Praktické předvedení a ústní ověření
e) Předvést a popsat poskytnutí první pomoci u náhlých stavů u dětí	Praktické předvedení a ústní ověření
f) Předvést a popsat poskytnutí první pomoci u náhlých stavů z fyzikálních a jiných příčin (termická poranění - podchlazení, omrzliny, laviny)	Praktické předvedení a ústní ověření
g) Předvést a popsat poskytnutí první pomoci u intoxikací, u náhlých stavů v psychiatrii	Praktické předvedení a ústní ověření
h) Vysvětlit právní odpovědnosti a etiky při poskytování první pomoci	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Orientace v meteorologii

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Vysvětlit základní pojmy z meteorologie	Ústní ověření
b) Popsat a vysvětlit základní meteorologické prvky a jevy	Ústní ověření
c) Popsat a vysvětlit základní pojmy předpovědi počasí	Ústní ověření
d) Popsat specifika počasí na horách	Ústní ověření
e) Popsat zdroje informací pro předpověď počasí	Ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Lyžování

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Předvést jízdu na lyžích v pluhu	Praktické předvedení
b) Předvést bruslení na lyžích	Praktické předvedení
c) Předvést tzv. odšlapování	Praktické předvedení
d) Předvést krátký i dlouhý oblouk	Praktické předvedení
e) Pohybovat se na lyžích v neupraveném terénu	Praktické předvedení
f) Sjet na lyžích terénní vlnu	Praktické předvedení
g) Předvést bezpečnou jízdu na lyžích s transportními prostředky – prázdné i s figurantem	Praktické předvedení
h) Vystupovat a sjíždět v neupraveném terénu na skialpinistických lyžích	Praktické předvedení
i) Bezpečně se pohybovat na lyžích v exponovaném terénu	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Záchranné práce v lavinách

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Popsat základní rozdělení lavin a princip jejich uvolnění	Ústní ověření
b) Popsat vznik sněhu, druhy sněhu, přeměna sněhu	Ústní ověření
c) Popsat podmínky pro vznik lavin – sklon a orientace svahu, povrch terénu, srážky, teplota, vítr, sluneční svit	Ústní ověření
d) Vysvětlit lavinovou prevenci – struktura, stupně lavinového nebezpečí, pohyb v lavinovém terénu, sněhový profil, testy sněhové stability	Ústní ověření
e) Vysvětlit pojmy: kamarádská pomoc - bezpečnostní vybavení, jeho použití, pravděpodobnost přežití, první pomoc	Ústní ověření
f) Popsat lavinovou záchrannou akci – organizace, sondování, použití psa	Ústní ověření
g) Popsat a předvést základy měření – sněhový profil, provedení testu sněhové stability	Praktické předvedení a ústní ověření
h) Předvést práci s lavinovým vyhledávačem, sondování	Praktické předvedení a ústní ověření

Je třeba splnit všechna kritéria.

Uplatňování profesního jednání a komunikace

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Předvést komunikaci se zraněnou osobou, jejím okolí, předvést komunikaci se ZZS a ostatními složkami IZS	Praktické předvedení
b) Uplatňovat profesní chování a etiku v práci pracovníka horské služby	Praktické předvedení
c) Porozumět problému, vyřešit ho, dokázat se přizpůsobit konkrétní situaci	Praktické předvedení
d) Chovat se zodpovědně, rozvážně, vyrovnaně	Praktické předvedení
e) Uplatňovat přiměřené sebevědomí, schopnost sebeovládání a sebekázně	Praktické předvedení

Je třeba splnit všechna kritéria.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.
Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP), požární ochrany (PO) a bezpečností práce ve výškách a nad volnou hloubkou (VH) o čemž autorizovaná osoba vyhotoví a uchazeč podepíše písemný záznam.

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby je oprávněný předčasně ukončit zkoušku, pokud vyhodnotí, že v důsledku činnosti uchazeče bezprostředně došlo k ohrožení nebo bezprostředně hrozí nebezpečí ohrožení zdraví, života a majetku či životního prostředí. Zdůvodnění předčasného ukončení zkoušky uvede autorizovaná osoba do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Uchazeč může ukončit zkoušku kdykoliv v jejím průběhu, a to na vlastní žádost.

Zdravotní způsobilost pro vykonávání pracovních činností této profesní kvalifikace je vyžadována a prokazuje se lékařským potvrzením (odkaz na povolání v NSP – https://nsp.cz/jednotka-prace/clen-horske-sluzby#zdravotni-zpusobilost).
Zdravotní způsobilost se prokazuje předložením ergometrického vyšetření se zátěží W170 od sportovního lékaře (nebo internisty). Doklad o zdravotní způsobilosti nesmí být starší 12 měsíců.
U odborných způsobilostí, u nichž je nezbytná přítomnost třetí osoby, je přítomen figurant. Figurantem může být i zkoušející.

Ke zkoušce může přistoupit ten, kdo splní požadavky stanovené metodickým pokynem Horské služby ČR. Metodický pokyn zašle autorizovaná osoba uchazeči současně s pozvánkou ke zkoušce.

Uchazeč se ke zkoušce dostaví vybaven vlastní výstrojí a výzbrojí:
Letní období: odpovídající sportovní oblečení, pevná horská obuv,
Zimní období: odpovídající sportovní oblečení, pevná horská obuv, sjezdová výstroj a výzbroj, skialpinistická výstroj a výzbroj.

Autorizovaná osoba připraví k ověřování kompetencí **Provádění techniky záchranných prací v letním období** – kritéria a), f) a **Provádění záchranných prací v zimním období** – kritéria a), f) modelové situace. Minimální počet modelových situací je 5.

Ověřování kritérií m) a n) kompetence **Orientace v topografii** se děje na PC či notebooku a elektronických navigačních zařízeních pro práci s mapovými podklady ve vlastnictví autorizované osoby.

Vyloučení veřejnosti
Povaha zkoušky umožňuje za níže uvedených okolností vyloučit veřejnost. Autorizovaná osoba tuto informaci uvede v pozvánce ke konání zkoušky

- místa nepřístupná veřejnosti – klidová území národních parků (bývalá I. zóna NP) podle návštěvních řádů NP
- místa, kde se provádí vyhledávání v lavinách (laviniště)
- místa, kde se provádí vyhledávání v horském terénu (rokle, sutě, polomy a jiná místa, kde hrozí nebezpečí úrazu)

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před zkušební komisí složenou z 2 členů, kteří jsou autorizovanou fyzickou osobou s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci nebo autorizovaným zástupcem autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Pokud alespoň jeden člen zkušební komise nemá zároveň vzdělání požadované k výkonu lékařského nebo nelékařského zdravotnického povolání bez odborného dohledu, musí autorizovaná osoba zajistit, aby při ověřování odborných způsobilostí Poskytování zdravotní pomoci v letním období a Poskytování zdravotní pomoci v zimním období byla přítomna osoba s tímto vzděláním, která není členem zkušební komise a má jen poradní hlas.

Lékařský zdravotnický pracovník musí mít odbornou způsobilost pro výkon povolání lékaře. Nelékařský zdravotnický pracovník musí mít odbornou způsobilost pro výkon povolání praktické sestry, nebo všeobecné (zdravotní) sestry, a/nebo dětské sestry, nebo zdravotnického záchranáře bez odborného dohledu nebo akreditovaný rekvalifikační kurz "Člen první pomoci". Lékařský i nelékařský zdravotnický pracovník musí splňovat alespoň 5 let výkonu praxe ve zdravotnictví.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jeden z následujících požadavků:

- Profesní kvalifikace 65-019-M Instruktor/instruktorka horské služby a alespoň 5 let odborné praxe u Horské služby, o. p. s.
- Instruktor horské služby a alespoň 5 let odborné praxe u Horské služby, o. p. s.
- Záchranář horské služby a alespoň 5 let odborné praxe u Horské služby, o. p. s.

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost autorizujícímu orgánu, a to předložením dokladu nebo dokladů o získání odborné způsobilosti v souladu s hodnoticím standardem této profesní kvalifikace, nebo takovým postupem, který je v souladu s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu této profesní kvalifikace autorizujícím orgánem stanoven.

Žádost o udělení autorizace naleznete na internetových stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo pro místní rozvoj, www.mmr.cz.

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

Požadavky na materiálně-technické zázemí:

- Metodický pokyn Horské služby ČR
- vybavení v rozsahu používaného vybavení Horské služby ČR, o. p. s. – horolezecký materiál letní i zimní, transportní prostředky, mapy, buzola, satelitní navigační systém, čelová svítilna, lavinové sondy a vyhledávače, obvazový materiál, fixační materiál, oxymetr, glukometr, tonometr, resuscitační model, AED, oxygenoterapie, pomůcky k zajištění dýchacích cest, vysílačka,
- zkušební místnost
- psací potřeby
- zpětný projektor, PC s přístupem na internet vybavené pro práci s elektronickou knihou
- elektronické navigační zařízeni po práci s mapovými podklady

Autorizovaná osoba musí zajistit vhodné venkovní prostory pro konání zkoušky, zejména pak běžeckou trať, skálu pro lezení; trať pro lyžování.

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Zajištění vhodných prostor pro provádění zkoušky prokazuje žadatel odpovídajícím dokladem (např. výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouva, dohoda) umožňujícím jejich užívání po dobu platnosti autorizace.

Doba přípravy na zkoušku

Uchazeč má nárok na celkovou dobu přípravy na zkoušku v trvání 40 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO a VH.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky jednoho uchazeče (bez času na přípravu a přestávky) je 7 až 10 hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška může být rozložena do více dnů dle charakteru úkonů a sezóny.

Autoři standardu

Autoři hodnoticího standardu

Hodnoticí standard profesní kvalifikace připravila SR pro ozbrojené složky, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:
Horská služba ČR, o. p. s.